

PROGRAMMA

9.00

Onthaal met koffie

Dürerzaal

9.30

Welkom door Stijn Latré, UCSIA
Bezinning door Carine Devogelaere, IPB
Inleiding door Mgr. Lode Aerts, bisdom Brugge

de
Tassiszaal

10.00

Boekvoorstelling 'Als God renoveert' van
James Mallon door Peter Malfliet

de
Tassiszaal

10.30

Kritische reflectie op 'Als God renoveert'
door Marc Steen

de
Tassiszaal

11.00

Koffiepauze

Dürerzaal
Greshamzaal
Elsschotzaal

11.30

Boekvoorstelling 'Te weinig priesters... En nu?' van
Alphonse Borras door Stijn Van den Bossche

de
Tassiszaal

12.00

Kritische reflectie op 'Te weinig priesters... En
nu?' door Hildegard Warnink

de
Tassiszaal

12.30

Dialogo sprekers en publiek over beide
boeken. Moderator: Emmanuel Van Lierde

de
Tassiszaal

13.00

Broodjeslunch

Dürerzaal
Greshamzaal
Elsschotzaal

PROGRAMMA

14.00

Gesprekstafels

Buitenlandse priesters
Inleiding: Jan Dumon
Moderator: Christa Damen

Scaldiszaal

Sacramentenpastoraal
Inleiding: Ria Dereymaeker
Moderator: Marc Steen

Maeyerzaal

Synodaliteit en gemeenschap
Inleiding: Carine Devogelaere
Moderator: Toon Osaer

de
Tassiszaal

Gelaagd ambt
Inleiding: Kristof Struys
Moderator: Stijn Van den Bossche

Prenten-
kabinet

15.30

Plenaire samenvatting door
Mirjam Spruit en Piet Raes

de
Tassiszaal

16.00

Receptie

Dürerzaal
Greshamzaal

Mgr. Lode Aerts

bisschop van Brugge

Christa Damen

voorzitter Interdiocesaan Pastoraal Beraad (IPB)

Ria Dereymaeker

educatief medewerker CCV vicariaat Brussel

Carine Devogelaere

coördinator Interdiocesaan Pastoraal Beraad (IPB)

Jan Dumon

gewezen professor aan het grootseminarie van Congo en gewezen secretaris-generaal van de Pauselijke Missiewerken in Rome

Stijn Latré

directeur Universitair Centrum Sint-Ignatius Antwerpen (UCSIA)

Peter Malfliet

bisschoppelijk gedelegeerde bevoegd voor jeugd- en gezinspastoraal en pers- en communicatieverantwoordelijke in het bisdom Gent

Toon Osaer

directeur Uitgeverij Halewijn

Piet Raes

bisschoppelijk gedelegeerde bevoegd voor vorming, catechese en gezinspastoraal in het bisdom Brugge

Mirjam Spruit

stafmedewerker Centrum voor Parochiespiritualiteit (Nijmegen)

Marc Steen

bisschoppelijk gedelegeerde voor de parochies in het bisdom Brugge en docent aan de Faculteit Theologie en Religiewetenschappen (Leuven)

Kristof Struys

bisschoppelijk vicaris voor kerkelijke opleidingen in het aartsbisdom Mechelen-Brussel en president van het Johannes XIII-seminarie (Leuven)

Stijn Van den Bossche

algemeen secretaris van de Interdiocesane Commissie voor Catechese (ICC)

Emmanuel Van Lierde

hoofdredacteur Tertio

Hildegard Warnink

voorzitter van de Bijzondere Faculteit Kerkelijk Recht (Leuven)

Door Carine Devogelaere

Gods woord gaat verder

Lied: Hij die gesproken heeft (tekst: H. Oosterhuis, muziek: Bernard Huijbers)

1. Hij die ge-spro-ken heeft een woord dat gáát,
2. Hij die ons in zijn dienst-werk heeft ge-wild,
3. Van U is de-ze we-reld, de-ze tijd.

een tocht door de woes-tijn, een weg ten le-ven,
die het ge-waagd heeft on-ze hand te vra-gen;
Gij heb uw stem tot op van-daag doen klin-ken.

een spoor van licht dat als een hand-schrift staat
die ons uit angst en doem heeft weg-ge-tild,
Uw naam is harts-tocht voor ge-rech-tig-heid,

te-gen de zwart-ste he-mel aan-ge-schre-ven:
en ons tot hier op han-den heeft ge-dra-gen;
uw woord de bron waar-uit wij wil-len drin-ken.

Hij schept ons hier een nieu-we da-ge-raad,
Hij die ver-lan-gen wekt, ver-lan-gen stilt-
Gij die tot hier-toe on-ze toe-komst zijt-

Hij roept ons aan: 'Ik zal jou niet be-ge-ven.'
vrees niet, Hij gaat met ons, een weg van da-gen.
dat wij niet in ver-twij-fe-ling ver-zin-ken.

Lezing uit de Handelingen van de apostelen (2,42-47)

Die gedoopt waren, wijdden zich trouw aan het onderwijs dat de apostelen gaven, en aan de onderlinge gemeenschap, het breken van het brood en het gebed. Vrees beving iedereen en er gebeurden vele wonderen en tekenen door toedoen van de apostelen. Allen die het geloof hadden aangenomen, bleven bijeen en bezaten alles gemeenschappelijk. Ze verkochten have en goed en verdeelden dat onder allen naar ieders behoeften. Dagelijks gingen ze trouw en eensgezind naar de tempel, braken bij iemand aan huis het brood, gebruikten samen hun maaltijden in blijdschap en eenvoud van hart, loofden God en stonden in de gunst bij heel het volk. De Heer breidde hun kring dagelijks uit; steeds meer mensen werden gered.

Korte stilte

Wij bidden samen:

Heilige Geest van Licht en
Vuur,
kom in ons midden en toon ons
de weg die we zullen gaan.
Eén stap is ons genoeg.
Doe onze harten branden om
de herkenning van Jezus,
de Levende in ons midden.
Adem ons open voor elkaar,
dat het nieuwe leven dat groeit
vruchten mag dragen,
tot vreugde van velen. Amen.

'ALS GOD RENOVEERT' EEN KRITISCHE REFLECTIE

Door Marc Steen

1. J. MALLON: een charismatische auteur/bezieler, een 'evangelicaal katholiek'

Van een boek naar een beweging

Mallons boek kreeg enorme internationale weerklank...

Evangelicaal katholiek

+ 'Evangelicaal katholiek' (vgl. John Allen):

orthodoxie; belang van persoonlijke bekering/geloof als persoonlijke keuze; belang van evangeliseren, vooral in de zin van de wereld transformeren... ook gebruik maken van hedendaagse communicatiemiddelen

+ Oecumenische inspiratie bij Mallon, vooral ook de evangelicale

Zijn project steunt op ALPHA

Evangelicale invloeden

persoonlijke band met J.C. op basis van kerygma; gemeenschapservaring; groeien in geestelijk leven; zelf getuige worden...

nadruk op discipelschap en leiderschap

vrij origineel: integratie van evangelicale, charismatische elementen in parochievernieuwing!

2. Herkenbaar, inspirerend en uitdagend....maar ook toepasbaar?

Herkenbaar

Inspirerend en uitdagend

+ Pik uit, maar verlies vooral ook niet jullie basisvisie uit het oog

+ Een belangrijk inzicht bv.: durf te vragen! Angst voor het v-woord' (175)

nochtans kunnen heldere verwachtingen stellen én gastvrijheid samengaan
bv. in sacramentenpastoraal (hfst.6)

Toepasbaar?

+ Geen 'copy paste', maar aanpassen aan je situatie; Vlaanderen is Halifax niet...

+ Te hoog gegrepen?

Niet veralgemeenbaar, maar allicht als experiment, mits bepaalde condities

3. Parochie als gemeenschap van missionaire Jezusleerlingen

In de lijn van E.G. en ook verwant met Sake Stoppels

Vgl. SAKE STOPPELS, *Oefenruimte. Gemeente en parochie als gemeenschap van leerlingen*, Zoetermeer, Uitgeverij Boekencentrum, 2013

Discipelschap

Eerste verkondiging en volwassen worden in geloof

Zie hfst 4

+ tegenover (neo)-pelagianisme: eerste verkondiging, kerygma van Gods genade in Christus

(ook in E.G. en 'Christus Vivit' van paus Franciscus)

+ tegenover klerikalisme (onvolwassen en passief houden van leken gelovigen op geestelijk gebied): volwassen worden in geloof

Gemeenschap

1° *Belang van kleine christelijke gemeenschappen; gemeenschap van gemeenschappen*

+ Bij Mallon

+ Belang wereldwijd van 'small christian communities'

Zo kan een parochie een 'gemeenschap van gemeenschappen' worden (Mallon 191; EG 28). Een nog grotendeels onontgonnen toekomst voor de parochies in Vlaanderen; vgl. NL: Slijkerman en Van Iersel (ed.), *Kleine geloofsgemeenschappen. Wegen naar een vitale parochie*, 2011; zie ook www.stucom.nl. In een nieuwe parochie 'X-L' kunnen kleine geloofs-groepen, christelijke huis- of buurtgroepen, levende opbouwcellen worden.

2° *In het licht van postmoderniteit: inderdaad belang van 'belonging', maar is er ook ruimte voor lossere betrokkenheid en voor 'pelgrims'?*

+ "Een blik achter de motorkap van Alpha laat zien dat het geheim van het succes is dat het de erbij horen- geloven- gedragen- benadering omarmt. Het is toegesneden op de postmoderne denkwijze" (162).

+ Hierbij 2 kritische bedenkingen:

° wat met (postmoderne) lossere of zelfs partiële vormen van kerkbetrokkenheid?

° D. Hervieu-Leger: 'le converti', maar is er ruimte voor 'le pèlerin'?

4. Evangelisatie is meerstemmig

Mallons visie is uitdagend en inspirerend, maar er zijn ook andere concepten, types en stijlen van evangelisatie mogelijk en aan de gang. Evangelisatie is meerstemmig.

Naast kerygmatische weg, ook andere wegen mogelijk...

Nadruk op 'kom en zie'; anderen nemen sterker de ga-methode als insteek

Ga-methode: bv. 'Fresh Expressions of church'; PKN 'pioniersplekken'

Kerkgroei en cultuurtransformatie in het licht van Stefan Paas

Vgl. Stefan Paas, *Vreemdelingen en priesters*. Het evangelisatieconcept van Mallon zou Paas volgens ons thuisbrengen bij de *modellen van numerieke kerkgroei en cultuurtransformatie*. "Het ene model richt zich op individuele bekeerlingen (kerkgroei), het andere op de bekering van de cultuur (transformatie)" (Paas, 79). Deze modellen hangen volgens Paas nog te veel vast aan de christenheid, maar dan "niet als statische achtergrondcultuur, maar als een ideaal dat strategisch bereikt dan wel hersteld moet worden". (Paas, 79)

Wat het tweede aspect betreft: Mallons visie op de wereld, vooral dan de seculiere samenleving, wordt vrij negatief ingekleurd; dit tegenover Vat. II
Nog twee kritische bedenkingen:

- + Mallon scheert visies over de evangelisatie van Vaticanum II tot paus Franciscus (hfst 2) te veel over dezelfde kam
- + Vraagtekens bij de bewering van M. dat je de centrale boodschap van Vat. II zou kunnen samenvatten in “de universele oproep tot heiligheid en de universele oproep tot missie” (34) Vat. II was wel degelijk allereerst een concilie over de Kerk als Kerk

5. Een visie voorbij klerikalisme en pelagianisme?

Voorbij het klerikalisme?

- + Terecht tegen een klerikalisme dat leken gelovigen passief houdt en tegen een ‘klerikalisering van leken gelovigen’
- + Toch kritische vragen:
  - ° Zou M. voldoende ruimte laten voor de ontwikkeling van een volwaardig theologisch statuut van ‘lay ministry’, leken gelovigen in pastorale dienst?
  - ° De pastoor krijgt bij M. wel een héél centrale, prominente rol; hij moet “aan het stuur zitten” (306). Risico van een soort CEO of manager? Welke invulling van spiritueel leiderschap van priesters, pastoors...?

Voorbij het pelagianisme? Wordt Gods genade voldoende doorgedacht en gevaloriseerd?

- + Op gespannen voet met Mallons nadruk op prestaties, ‘gezondheid’, groei, succes...

Ongezouten oordeel, in wit-zwart-termen over ‘ongezonde’, palliatieve parochies

Dat Gods genade in en doorheen zwakheid werkt, beschrijft M. weliswaar mooi in het slot van zijn boek, maar kan dit blijkbaar moeilijk verbinden met fragiele geloofsgemeenschappen.

Fragiliteit van het christendom in seculiere context als kans!

“Want als ik zwak ben, ben ik sterk. Gods genade wordt in zwakheid openbaar.” (2 Kor 12,10)

- + Twee citaten met een ander geluid:

Enzo Bianchi, *Nieuwe stijlen van evangelisatie* (65):

Bij evangelisatie wordt “niet zozeer gevraagd om de anderen te bekeren dan wel om in liefde te getuigen (...) Onze zending bestaat erin de gave die wij ontvingen door te geven (...) zonder te meten naar de maat van het verkregen succes.” Hij neemt afstand van een “een stijl van evangelisatie die beheerst wordt door de logica van (...) de efficiëntie (...)”

Stefan Paas, *Vreemdelingen en priesters* (230-231):

“Niet zozeer de kwantitatieve groei van de kerk staat hier centraal, als wel haar veelkleurigheid. (...) Wanneer echter diversiteit en veelkleurigheid centraal komen te staan bij evangelisatie (...) zal haast vanzelf de aandacht gericht worden op mensen die ‘afwijkend’ of ‘zwak’ zijn.”

- + Als God renoveert...

De kerk als zeilboot

**SYMPOSIUM
PAROCHIE & AMBT
2 MAART 2020**

'TE WEINIG PRIESTERS... EN NU?' EEN KRITISCHE REFLECTIE

Door Hildegard Warnink

Alphonse Borrás maakt in zijn boek “Te weinig priesters. En nu?” een scherpe analyse. Al decennialang wordt over een zogenaamd ‘priestertekort’ gesproken. Misschien begon men er te vroeg over. Was er zestig jaar geleden niet eerder een ‘priesteroverschot’?

Borrás verfijnt de traditionele analyses en ondervangt oude bezwaren door een onderscheid te maken tussen relatieve en absolute schaarste. En door de complexiteit van de problematiek niet te onderschatten.

Enkele belangrijke kerkrechtelijke vragen kunnen daarbij worden gesteld:

(1) is de traditionele parochie nog leefbaar in tijden dat mensen in dorpen en steden sowieso minder op elkaar betrokken zijn?

(2) brengen fusies of clusters van parochies de oplossing?

(3) kunnen keuzeparochies een eigen statuut krijgen?

(4) waarom niet opteren voor initiatieven die helemaal buiten de traditionele parochiegemeenschappen staan en steunen op canon 216 van het kerkelijk wetboek?

c. 216: “Alle christengelovigen hebben, daar zij immers deel hebben aan de zending van de Kerk, het recht ook door eigen initiatieven, naargelang van ieders staat en plaats, de apostolische activiteit te bevorderen of te ondersteunen; geen enkel initiatief evenwel mag aanspraak maken op de naam katholiek tenzij met bijkomende toestemming van de bevoegde kerkelijke overheid.”

(5) hoe blijven de rituelen verzekerd zonder dat de kerk verzandt tot een rituele kerk?

(6) hoeft leiderschap altijd langs de lijnen van boek II (Volk van God) van het kerkelijk wetboek te verlopen, of is er ook ruimte voor de erkenning van informeel leiderschap?

BUITENLANDSE PRIESTERS

Inleiding Jan Dumon

Vertrekken van een **gegeven** : migratie, internationalisering, multiculturele realiteit, enz. behoren in toenemende mate tot de kenmerken van onze samenleving. En dus ook van de kerk. Er zijn gaandeweg meer buitenlandse priesters in onze kerk aanwezig. Nog voor dat een beleidskwestie is en zeker voor het een onderwerp van discussie is tussen voor-en tegenstanders is het een gegeven. Aandachtig stilstaan bij dat gegeven en achter die ene term 'buitenlandse priesters' de pluriformiteit van de realiteit ontdekken, zowel van de kant van de priester(aanleiding, motieven en omstandigheden van zijn verblijf, zijn kerkelijk 'statuut', enz.) als van de ontvangende kerkgemeenschap (religieuze communiteit, parochie, bisdom, thuisloos, gewenst en gedragen of getolereerd?)

Als wij het gegeven in al zijn complexiteit ernstig nemen kunnen wij (onze gemeenschappen samen met hun buitenlandse priester) er ook een kans (een genade, charis) van maken zowel voor hen als voor ons en brengt het ons dichterbij het evangelie en bij een kerk met een missie. Enkele van die kansen en/of mogelijke ambigüiteiten:

1. Eerder dan op het vlak van pastorale efficiëntie zou ik buitenlandse priesters in de symbolische orde benaderen. Het ambt en de hele kerk zelf behoren eerst en vooral tot die orde. Zij zijn sprekende tekenen dat Christus' kerk wezenlijk niet alleen voor maar ook uit alle volkeren bestaat. Onze samenleving heeft het niet gemakkelijk om intercultureel te leren leven. Het is één van de grote missionaire taken van de kerk om dat alvast in de eigen gemeenschap te proberen en zo voor de bredere samenleving een bescheiden teken te zijn dat interculturaliteit een wezenlijk aspect is van de Vlaamse canon....

2. Onze kerk in haar actieve leden en ambtsdragers (hoofdzakelijk 60-plussers) is nog voor een belangrijk stuk getekend door de inherente logica van een situatie van christenheid en anderzijds door de aanpassing aan een seculiere en pluralistische samenleving door een *low profile* aan te nemen met een zekere sprakeloosheid als het gaat om de Naam van God. Is het dan geen zegen als buitenlandse priesters met een heel andere achtergrond en doorgaans van kindsbeen vertrouwd met een pluralistische samenleving een belangrijke inbreng hebben, een andere 'logica' en andere modellen binnen brengen?

3. Alle specialisten zijn het erover eens: als migratie te massaal en te plots gebeurt ontstaan er moeilijkheden en weerstanden in de ontvangende samenleving. Dat is één van de redenen waarom ook in de kerk het grootschalig en in snel tempo “importeren” van buitenlandse priesters niet aangewezen. En al zeker niet als de bedoeling is het systeem van ons recente verleden nog wat langer te kunnen in stand houden. Er is dus ook een specifiek kerkelijke reden om dat niet te doen. Als de kerk in een bepaalde regio over langere tijd blijkt geeft dat zij geen eigen dynamiek (meer) heeft om mensen voor het ambt te roepen, dan is er iets mis met die kerk in die regio of met de wijze waarmee mensen tot het ambt worden geroepen. En dat los je niet op met buitenlandse priesters te importeren. Buitenlandse priesters riskeren geen genadige kans te zijn als zij een ‘oplossing’ moeten zijn.

4. Van sommige buitenlandse priesters wordt nogal eens gezegd dat zij klerikaal zijn of het moeilijk hebben om met andere gelovigen samen te werken. Overigens geen privilege van buitenlandse priesters. De kerkelijke achtergronden van deze priesters zijn erg verschillend. Maar het is een feit dat zij in veel gevallen in hun opleiding gevormd zijn met het traditionele, vrij sacrale en hiërarchische beeld van de priester, *ontologisch* onderscheiden van de andere christenen. En niet allen volgen de herhaalde oproepen van paus Franciscus om nu toch eindelijk eens van dat klerikalisme af te stappen. Maar ook hier kan de synodale weg in een plaatselijke gemeenschap en een open dialoog; samen met permanente vorming stilaan de tanker van richting doen veranderen.

5. Buitenlandse priesters hebben in grote meerderheid een eigenschap die bij hun Vlaamse collega’s schaars is: zij zijn jong. Eén van de pastorale problemen bij de jongere generaties is dat zij nauwelijks jongere priesters ontmoeten. Het verbaast mij dan ook dat buitenlandse priesters niet meer systematisch worden ingezet in allerlei vormen van missie en pastoraal bij jongeren. Dat zij buitenlanders zijn is daarbij voor de meeste jongeren helemaal geen probleem maar eerder een pluspunt.

6. Daar waar het nog nodig is moeten wij afstappen van het idee dat de integratie van een buitenlandse priester wel vanzelf zal lopen. Daar is inspanning en doorgezette vorming voor nodig zowel van de kant van de priester als van de plaatselijke gemeenschappen. Voor de buitenlandse priester is er allereerst de immense opdracht om het Nederlands en ook nog wat streektaal onder de knie te krijgen. Maar het is een *conditio sine qua non* en elke toegeving daarop kan alleen maar voor moeilijkheden en frustraties zorgen.

Tevens is er de hele begeleiding in het thuiskomen in onze context en kerk. De grote investeringen die enkele bisdommen doen op dat vlak zijn alvast bemoedigend. Maar ook onze Vlaamse kerk heeft vorming nodig in gastvrijheid, open en eerlijke dialoog, warme relaties met de buitenlandse priesters. Al was het maar een periodieke uitnodiging van mensen uit de gemeenschap om samen te tafelen, een of ander evenement samen mee te maken, enz. Meestal zijn onze gemeenschappen tegenover migranten gastvrij. Maar misschien zijn wij sterker in iets doen voor migranten dan ons door hen te laten doen. Nochtans kunnen migranten-christenen in onze gemeenschappen een heel stevige inbreng hebben... als zij de ruimte ervoor vinden. Ook hier kunnen buitenlandse priesters een *katalyserende* rol vervullen.

7. Tenslotte: de wijze waarop wij naar buitenlandse priesters in onze Vlaamse kerk kijken hangt nauw samen met het thema van dit symposium. Willen wij hen inschakelen in de verdere ondersteuning van een snel slinkende christenheid of willen we samen met hen leren om een missionaire kerk te zijn in een samenleving waar zelfs de vraag naar God belachelijk of leeg klinkt en waar het verhaal van de Verheerlijkte Gekruisigde voor de enen dwaas en voor de anderen gek klinkt. Misschien niet zo'n slechte uitgangssituatie, want zo is het toch begonnen? De titel van het uitstekende boek van Stefan PAAS, *Vreemdelingen en priesters. Christelijke missie in een postchristelijke omgeving* doet mij alvast denken: nog zo gek niet die buitenlandse priesters!

GELAAGD AMBT

Inleiding Kristof Struys

Woorden 'om te denken'

vanuit **A. Borras**, *Te weinig priesters... en nu?*

- 'gelaagd ambt' als term?
- kerkgemeenschap als uitgangspunt
- Doopsel / charisma / roeping / zending (christologisch en ecclesiologisch)
- pluriministerialiteit
- Eenheid + veelheid + eigenheid
  - één wil alles zijn
  - allen individueel willen alles zijn
  - alles kunnen slechts allen samen zijn
- Cura animarum in brede en in strikte zin
- Eigenheid priesterwijding en -ambt
- Spanning < > tegenstelling
- Drieslag + Drieslag + aanspraak
- Geschiktheid en opleiding

1. In een tijd waarin de herders zeldzamer worden en meestal verschillende gemeenschappen onder hun hoede hebben, komen de bevordering van de eenheid en de herwaardering van de katholiciteit zoveel te meer bij de andere bedieningen te liggen. Eenheid en katholiciteit blijven niettemin een voorname opdracht voor alle gedoopten en een barometer voor de geloofwaardigheid van de kerkelijke gemeenschap die in haar schoot diversiteit een plaats geeft. (Borras, 61)

2. Maar in de schoot van de kerkelijke broederlijkheid, is deze [gezamenlijke] verantwoordelijkheid gediversifieerd en verschilt ze met name door de structurerende dissymmetrie die doorheen het godsvolk loopt, tussen de christelijke initiatiesacramenten en de wijding. Laat ons dus terzelfdertijd deze gedachte vasthouden, net zoals de werkelijkheid van de gezamenlijke verantwoordelijkheid van allen teruggaand op het doopsel. Dit is van kapitaal belang in het opzet van dit boek omdat bij het verminderen van het aantal priesters onze kijk op de kerkelijke broederlijkheid dreigt vertekend te worden door een visie die alle gelovigen gelijkstelt, waardoor aan de diversiteit van charisma's en bedieningen geen recht wordt gedaan. (Borras, 63)

3. In de schoot van het kerkelijk lichaam van Christus opgebouwd door de Heilige Geest zijn er – onder de christengelovigen (...) enkelen die een specifieke functie op zich nemen ten dienste van allen. En ik voeg er graag aan toe onder de leiding van één, die gestalte geeft aan Christus, hoofd van zijn lichaam. (Borras, 69)

4. Tot in het hart van de ambtelijke structuur van de Kerk hebben we te maken met deze symbolische alteriteit (...). Het gewijde ambt van bisschoppen, priesters en diakens schrijft zich in deze symbolische alteriteit in door middel van een wijding: een sacramentele bevestiging bemiddeld door de handoplegging en de aanroeping door de Heilige Geest vergezeld van het wijdingsgebed. (Borras, 70)

5. Het lijkt geen twijfel dat vele katholieken deze twee kenmerken, symbolisch en sacramenteel, ervaren als een moeilijkheid, omdat zij er een functionalistische visie op het gewijde ambt op na houden. Door het verminderen van het aantal priesters treedt de moeilijkheid voor heel wat gelovigen aan het licht om zowel de sacramentele natuur van het priesterambt als ook het verbondsmysterie dat dit dient, te verstaan als te onderscheiden. (Borras, 71)

6. Theologisch is het uit kracht van hun doopsel en met de eigen charisma's die ze hebben ontvangen, dat gelovige leken in aanmerking komen om gevraagd te worden door de Kerk (...) om diensten of ambten op zich te nemen die onmisbaar zijn voor de opbouw van de Kerk en bij te dragen tot haar zending op deze plaats. Ze delen 'van meer nabij' in de herderlijke taak. (...) toch rechtvaardigen het doopsel en de charisma's op zich niet de toewijzing, laat staan de uitoefening van een ambt. Je moet daartoe ook nog worden geroepen. (Borras, 72)

7. Natuurlijk, als het willen overleven van de gemeenschappen de fascinatie voor de verkondiging van het Evangelie overschaduwde, dan hoeft men zich niet te verbazen over een functionalistische ontsporing van het verstaan van het priesterambt. Deze ontsporing is niet nieuw, maar wordt verhevigd wanneer men zich ermee tevreden stelt het kerkelijk leven georganiseerd te krijgen en de gemeenschappen draaiende te houden. (Borras, 76)

8. Wat er ook zij van een 'tekort' aan priesters, de enkele theologische bakens tot nu toe aangereikt handelen eerst en vooral over de Kerkgemeenschap, de kerkelijke gemeenschap als geheel. Het is eerst en vooral de kerkelijke gemeenschap als dusdanig die geroepen is om haar aanwezig zijn in haar eigen omgeving te herlezen en om te onderscheiden wat de Heer van haar verwacht, of er nu veel of weinig priesters zijn. En als zij 'gaan ontbreken', dan dienen de theologische bakens nog meer naar waarde te worden geschat. (Borras, 81)

9. Het priesterlijk ambt van leiding komt helemaal niet op de helling te staan in deze herconfiguratie van onze gemeenschappen door het herontvouden van de veelheid van diensten en bedieningen. Deze herontvouting toont en vertaalt de overgang van een Kerk die alleen gecentreerd is rond het priesterschap naar een Kerk waarin verschillende bedieningen hun plaats hebben. (Borras, 82)

10. Wat op het spel stond bij de herinrichting van het parochielandschap was niet eenvoudigweg de herverdeling van de clerus of de organisatie van de pastoraal, maar de pertinentie van de kerkelijke zending en de geloofwaardigheid van het Evangelie voor onze tijdgenoten. Het is omdat het goede nieuws moet verkondigd worden en de schat van het geloof moet gedeeld worden, dat de parochiegemeenschappen worden gehegroepeerd in pastorale eenheden of ruimte hebben gemaakt voor nieuwe parochies. (Borras, 90)

SACRAMENTEN- PASTORAAL

Inleiding Ria Dereymaeker

Wat James Mallon schrijft: De voordeur. De sacramenten als onze grootste pastorale kans

Centrale gedachte

De centrale opdracht van de missie van de Kerk is leerlingen maken. Daarom dienen wij bij iedere vraag naar sacramenten op een gastvrije manier 'ja' te zeggen. Een authentiek 'ja' betekent echter dat we geen spoedcursussen sacramentenvorbereiding afleveren, maar bereid zijn een proces te gaan om het te begeleiden naar authentieke geloofsbeleving, tot ze klaar zijn om de sacramenten te vieren. Dit proces kan nooit 'standaard' zijn, maar vraagt maatwerk en mentorschap.

In de huidige praktijk zit veel rommel:

- sacramenten worden gevierd/beleefd als een leeftijdsgebonden beloningssysteem
- 'ex opere operato': de ontologische dimensie is de existentiële dimensie gaan overheersen
- in het concept 'sacramentele genade' is men de kerkelijke dimensie uit het oog verloren
- dopen van zeer kleine kinderen.

De sacramenten zijn feitelijk ontkoppeld van leerling-zijn. Een mentaliteitswijziging dringt zich op, want de integriteit van de Kerk staat op het spel. We dreigen een lege doos te worden. Er is nood aan nieuwe modellen van pastorale zorg: gelovigen inwijden in leerling-zijn en hen daarin steunen.

Hoe pakt James Mallon dit aan?

Vermits kindgerichte catechese een katholieke cultuur vooronderstelt en deze er niet meer is, dient men de catechese op de ouders van de kinderen te richten om volwassenen te helpen tot een volwassen geloof te brengen, een gelovige manier van leven: niet enkel kennisoverdracht, maar ook laten groeien in gebed, in onderscheiding van gaven, in toerusting voor dienstwerk. Deze catechese is geen programma met een begin en een einde, maar een proces dat streeft naar een cultuur van leerling-zijn.

1. Tijd en middelen gaan primair naar de voorbereiding van gezinnen op de sacramenten.
  - 1) Voor nieuwe leden: eerst en vooral het programma voor nieuwe leden volgen
  - 2) GIFT (growing in faith together) - weinig verwachtingen
  - 3) Programma voor voorbereiding op het sacrament van de boete en verzoening - zekere verwachting
  - 4) Sacrament voor boete en verzoening vieren
  - 5) Programma voor voorbereiding op eerste communie - hoge verwachting, wekelijkse deelname aan zondagse eucharistie
2. Alle catechese en voorbereiding op sacramenten gebeurt in gezinsverband (zowel deelname aan de lessen als aan de sacramenten)
3. Ontvangst van de sacramenten is niet langer gebaseerd op leeftijd of schooljaar. Het initiatief ligt bij de ouders. Men houdt rekening met wanneer het kind er klaar voor is. Dan wordt het gezin naar het proces geloodst, zoals beschreven onder punt 1.
4. De zondagse eucharistie staat centraal. De gezinsbijeenkomsten vinden plaats na de eucharistie (startuur kan dus variëren), de inhoud is een uitdieping van de eucharistie.
Gevolg: het aantal aanmeldingen is gehalveerd, maar het effect op de gezinnen is significant gestegen.
5. Vormsel en jongeren: hoe kunnen we jonge mensen helpen tot het goed ontvangen van de sacramenten? Bij aanmelding wordt nagegaan of de jongeren klaar zijn om zelf actief lid van de Kerk te worden. Het vormsel-programma bestaat uit:
  - 1) Regelmatige deelname aan de eucharistie
  - 2) Lid zijn van een gelovig gezin dat deelneemt aan de eucharistie
  - 3) Deelname aan de jongerengroep: Alpha-youth
  - 4) Toewijzing van een mentor
  - 5) Extra lessen over de theologie van het vormsel
- Zelfde evolutie: aantal aanmeldingen daalt, maar de betrokkenheid stijgt.
6. Hoe kan je het doopsel missionair aanpakken? Vooreerst gebeurt dopen enkel tijdens de zondagse eucharistie. De voorbereiding gebeurt gediversifieerd:
  - a. Voor gezinnen die een band hebben met de Kerk is er een korte cursus van 4 weken, tussen de eucharistievieringen op zondag door. Enkel voor het eerste kind.
  - b. Voor gezinnen die geen band hebben met de Kerk, wordt er een geleidelijk proces van initiatie georganiseerd:
    - 1) Informatieavond met getuigenissen over wat het betekent te geloven.
    - 2) Bij aanmelding: toewijzen van een mentorduo aan het gezin
    - 3) 'Regelmatige' deelname aan de zondagse eucharistie is vereist
    - 4) Welkomstprogramma voor nieuwe leden doorlopen
    - 5) Sacrament van boete en verzoening vieren alvorens hun kind te laten dopen
    - 6) Cursus van 4 weken in voorbereiding op het sacrament van het doopsel

7. Voorbereiding op het sacrament van het huwelijk: hoe kan je koppels afhalen waar ze staan en de ontmoeting met Christus bewerkstelligen? Vroeger beperkte Mallon zich tot het vragen de zondagse eucharistie bij te wonen en de seksuele intimiteit uit te stellen. Nu ziet zijn programma er zo uit:

- 1) Kennismakingsgesprek
- 2) Mentor-echtpaar aanstellen
- 3) Alpha volgen
- 4) Clifton Strength Finder
- 5) Een vormingsdag over het sacrament van het huwelijk

8. Christelijke initiatie van volwassenen is onderdeel geworden van aan proces van geloofsvorming dat openstaat voor iedereen. Men kan pas instappen in het meer strikte programma van de rituelen van het catechumenaat na het volgen van meerdere geloofsvormings- en catecheseprogramma's. Het traject ziet er dan zo uit:

- 1) Alpha volgen (8 weken) – nadruk op het kerygma
- 2) Deelnemen aan één van de programma's van volwassenencatechese die voor iedereen openstaan.
- 3) Eigen voorbereidingsprogramma (pas in januari wordt beslist wie kan deelnemen)
- 4) Na het doopsel tijdens de Paaswake: deelname aan de 'connectgroep' en engagement tot jaarlijkse deelname aan een geloofsvormingsprogramma

Uitdagingen

- De centrale opdracht van de Kerk is leerlingen maken
- Investeren in geloofsvorming voor iedereen
- Investeren in gezinnen
- Investeren in maatwerk
- Procesmatig denken
- Doorprikken van leeftijdsgebonden evidenties

Zorgen/bedenkingen

- Het doel is mensen tot leerling van Jezus te maken, een ontmoeting met Christus te bewerkstelligen. Zijn er meerdere wegen tot Christus denkbaar dan enkel de hier aangeboden weg?
- Hoe kan je rekening houden met de verschillende charisma's van mensen?
- Zijn er meerdere graden van toebehoren tot de Kerk denkbaar? Is er ruimte voor 'tussenplaatsen' (Sake Stoppels), plaatsen waar mensen, in het bijzonder 'zoekers', kunnen ruiken/proeven van de christelijke traditie?
- Welke plaats heeft God écht in dit alles? Is dit werkelijk een divine renovation of toch vooral (weliswaar zeer bevlogen) mensenwerk? Zou het niet kunnen dat God ons doorheen wat wij nu als 'crisis' beleven iets wezenlijks probeert te vertellen, iets wat we enkele zullen horen als we bereid zijn van activisme af te stappen en een 'contemplatief standpunt' (Erik Borgman) in te nemen? Getuigt het niet van een gebrek aan vertrouwen in de Geest alles zelf in goed doordachte, veeleisende processen en programma's te willen gieten? Of zijn we bang voor wat er gebeurt als we de Geest echt zijn werk laten doen?

Wat proberen wij in Brussel?

- Kinderen tot 8 jaar krijgen de kans het geloof te ontdekken. Hierop volgt een traject van 2 of 3 jaar catechese. Rond 10-11 jaar ontvangen deze kinderen het doopsel, als ze al niet gedoopt werden als baby, het vormsel en de eucharistie, en dit, als het mogelijk is, in één viering.
- Hierop volgt voor de jongeren een dynamische jongerenpastoraal.
- Voor de ouders worden uitwisselingsmomenten met hun kinderen voorzien, maar ook kansen om hun eigen geloof te verdiepen, binnen de parochiegemeenschap in kleine groepen.
- Op elk ogenblik en op gelijk welke leeftijd is het mogelijk zich voor te bereiden op deze sacramenten, via een traject dat 2 jaar duurt.
- Huwelijksvoorbereiding en catechumenaat zijn altijd maatwerk

Voorlopige effecten:

- Grotere betrokkenheid van ouders en kinderen
- Ouders beleven het vormingsaanbod als 'deugddoend', vernieuwend, verfrissend
- Voorzichtige (her)start van jongerenpastoraal

**SYMPOSIUM
PAROCHIE & AMBT
2 MAART 2020**

SYNODALITEIT & GEMEENSCHAP

Inleiding Carine Devogelaere

Enkele citaten uit ‘Te weinig priesters... en nu?’ van Alphonse Borras

“De synodaliteit kan zodoende beschouwd worden als een wezenlijke dimensie van de kerkelijke gemeenschap, die ze tot uitdrukking brengt: zij omvat de samenwerking van alle gelovigen, priesters inbegrepen, in een eigen synodale dynamiek om op deze plaats het goede nieuws van het heil te vertalen. Er is een informele synodaliteit die gebaseerd is op een wederkerig luisteren binnen de Kerk en de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de gedoopten in de zending, maar er is ook de praktijk van een meer formele synodaliteit op verschillende manieren die min of meer geformaliseerd zijn, met verschillende niveaus van institutionalisering. Deze meer formele synodaliteit krijgt onder andere vorm in pastorale raden. [...]”

“Paus Franciscus sluit zich aan bij de participatieve dynamiek zoals die door het Tweede Vaticaans Concilie en het postconciliair leergezag naar voren wordt geschoven. Hij wil een synodale Kerk bevorderen en moedigt daartoe aan dat de herders luisteren naar de gelovigen. Hij valoriseert wat de theologen omschrijven als de *sensus fidelium*, het geloofsaanvoelen van de gelovigen, wat doet denken aan de ‘flair’ die het godsvolk bezit om zich te houden aan de lijn uitgezet door het Evangelie in overeenstemming met de apostoliciteit van het geloof. Hij wil echter ook de meer formele synodaliteit bevorderen die werkt langs het niveau van overlegorganen en andere vormen van pastorale dialoog waarvan het doel ‘niet in eerste instantie de kerkelijke organisatie betreft, wel de missionaire droom iedereen te bereiken’. (EG 31b einde). (p.63-65)

Enkele gedachten uit het document ‘Synodaliteit in het leven en de zending van de Kerk’ van de Internationale Theologische Commissie (Rome maart 2018, uitgeg in WKD, nr 42, Licap-Halewijn)

Synodaliteit laat zich aflezen op 3 manieren:

- als ingesteldheid of stijl
- in structuren zoals raden of overlegorganen
- in de concrete processen of praktijken (vergaderingen en samenkomsten)

Belang van een goede articulatie tussen allen, sommigen en één.

Voorwaarden voor de deelname van allen:

- Structuur of procedure waarin gelovigen een inbreng kunnen doen
  - Vorming van de gelovigen
  - Luisteren naar de Geest in het Woord van God en de tekenen van de tijd
- Synodaal proces gebeurt binnen een hiërarchisch gestructureerde gemeenschap. Er is een onderscheid tussen het proces van besluitvorming (decision making) en pastorale beslissing (decision taking).

Praktisch:

een (vergader)cultuur om synodaal op weg te gaan en tot onderscheiding te komen

- Ruimte voor het lezen van de tekenen van de tijd in het licht van het evangelie
- Persoonlijk luisteren naar de stem van de Geest
- Iedereen beluisteren als instrument van de Geest
- Samen tot besluiten komen: van ik naar wij, het gemeenschappelijke belang zoeken

Enkele vragen voor het gesprek:

1. Heeft het begrip 'synodaliteit' meer en/of een nieuwe inhoud gekregen met de lectuur van de boeken en met wat ik vandaag beluisterd heb?
2. In welke verbanden, groepen ervaar ik dat we synodaal op weg zijn?
3. Hoe kunnen we in onze Vlaamse context meer aandacht voor het spreken van de Geest inbouwen?
4. Hoe kunnen we een actieve deelname en verantwoordelijkheid van de gemeenschap stimuleren?